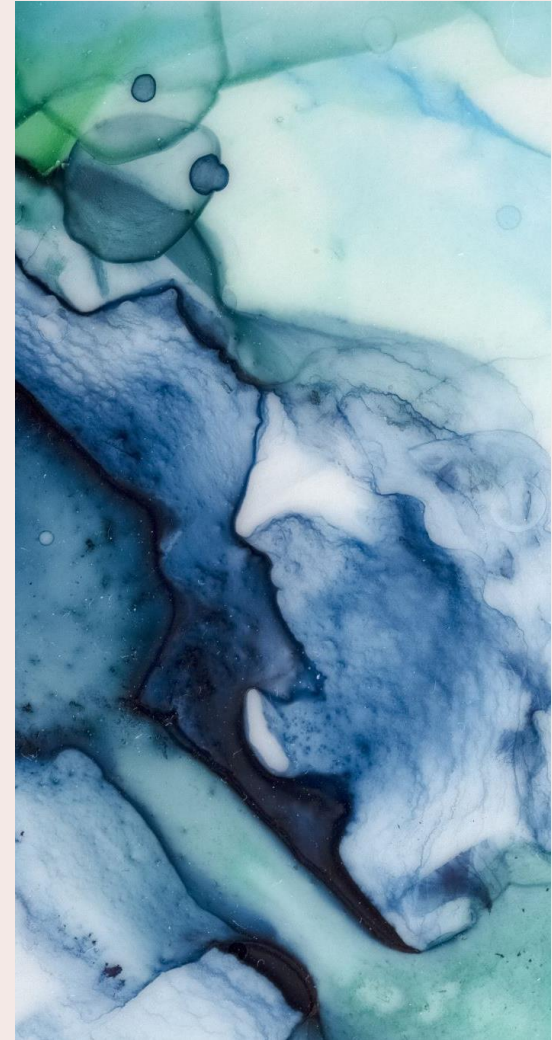

Κοινωνιολογία του εγκλήματος και του εγκληματίου

Enrico Ferri, 1880 (πρώτη έκδοση).

*Μτφ. Βασ. Ν. Δουρδούμα, Αθήνα 1925, Εκδ.
Τυπογραφείο «ΝΑΡΚΙΣΣΟΣ», σσ. 700*

Διάρθρωση έργου

1. Πρόλογοι συγγραφέα και μεταφραστή
2. Εισαγωγή: Η θετική εγκληματολογική σχολή
3. Κεφάλαιο 1: Τα πορίσματα της εγκληματικής ανθρωπολογίας
4. Παροράματα / Διορθώσεις
5. Κεφάλαιο 2: Τα πορίσματα της εγκληματικής στατιστικής
6. Κεφάλαιο 3: Η θετική θεωρία περί ποινικού καταλογισμού
7. Κεφάλαιο 4: Οι πρακτικές μεταρρυθμίσεις
8. Συμπέρασμα

Enrico Ferri (1856-1929)

Γέννηση: San Benedetto Po, επαρχία της Mantova, Ιταλία

Σπουδές:

- (1877) Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου της Bologna, «Η θεωρία της υπαιτιότητας και η άρνηση της ελεύθερης βούλησης.»
- (1881) «Μελέτες σχετικά με την εγκληματικότητα στη Γαλλία από το 1825 έως το 1878.»
- (1884-1929) Διδασκαλία στα πανεπιστήμια των: Turin, Bologna, Sienna, Roma

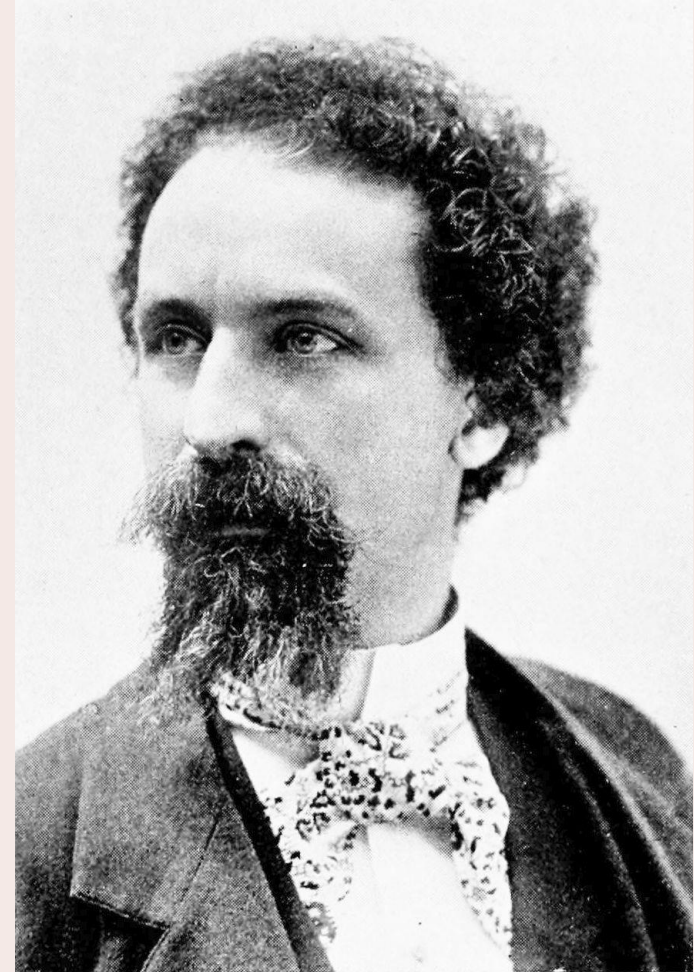
Ένας από τους Ιταλούς θεμελιωτές της εγκληματικής κοινωνιολογίας

Έργα:

- (1880) «Κοινωνιολογία του εγκλήματος και του εγκληματίου»
- (1883) «Σοσιαλισμός και εγκληματικότητα»
- (1892) «Εγκληματολογική Κοινωνιολογία»
- (1894) «Σοσιαλισμός και θετική επιστήμη»

(1919) Πρόεδρος επιτροπής αναθεώρησης ποινικών νόμων

(1921) Δημοσίευση «Σχέδιο του Ιταλικού Ποινικού Κώδικα», το απέρριψε το Φασιστικό Καθεστώς

Ο Enrico Ferri

Πρόλογος συγγραφέα

Πρώτη έκδοση του έργου -> 1880

Εποχή κοινωνικών αναταράξεων λόγω πορισμάτων Lombroso, Garofalo, Ferri

Βάση έργου: Οι ιδέες περί εγκλήματος και εγκληματιών

Σκοπός έργου: Ενημέρωση του κοινού για την ανυπαρξία ποινικής δικαιοσύνης

Εισαγωγή

Νέο ιταλικό ρεύμα ιδεών σχετικά με το έγκλημα και τους εγκληματίες

Δεύτερο μισό 19^{ου} αι.: ανάπτυξη της ανθρωποκεντρικής φιλοσοφίας

-> ενδιαφέρον για έρευνα των εγκληματικών φαινομένων

Ιταλία: «Θετική εγκληματολογική σχολή» («Εγκληματική Κοινωνιολογία» - 1892, En. Ferri)

Cesare Beccaria: Εγκληματικό δίκαιο και θεωρία περί εγκλήματος και ποινής σε φιλοσοφική συζήτηση

-> Συγκέντρωσε τις ιδέες της εποχής

Σκοπός ιταλικής σχολής: Ελάττωση και κατάργηση ποινών

John Howard: Ανάλογο κίνημα με του Beccaria στην Αγγλία

Εισαγωγή

John Howard: Ανάλογο κίνημα με του Beccaria στην Αγγλία

Άθλια κατάσταση και υπερπληθυσμός των φυλακών της Ευρώπης

Μεταφορά του κινήματος στην Αμερική και επιστροφή στην Ευρώπη

Σχολές Beccaria – Howard: Κοινή αφετηρία, κατεύθυνση και τέλος

-> αποτέλεσμα μιας αντίδρασης στις νομοθετικές και διοικητικές ωμότητες της εποχής

! Παρέλειψαν να μελετήσουν τους ανθρώπους που παρέμειναν έντιμοι !

Τα παραπάνω οδήγησαν στην ανάπτυξη της εγκληματικής κοινωνιολογίας.

Εισαγωγή

Η Εγκληματική κοινωνιολογία λειτούργησε ως φάρμακο:

1. στην αδυναμία καταστολής του εγκλήματος από τις ποινές
2. την αύξηση του φαινομένου υποτροπής στο έγκλημα
3. την αντίθεση απόψεων για την ηθική ευθύνη του ανθρώπου
4. την υπερβολή στην ανάπτυξη της δικονομίας και σε πολλές άλλες αδυναμίες της εποχής

Προοδευτική εξέλιξη των ήδη υπαρχόντων ιδεών της εγκληματικής επιστήμης

Ορισμός Ferrri: Εφαρμογή της πειραματικής μεθόδου στη μελέτη των εγκλημάτων και των ποινών, εισάγοντας στον αφηρημένο νομικό τεχνικισμό νέες παρατηρήσεις τόσο από την εγκληματολογική ανθρωπολογία αλλά και τη στατιστική, την ψυχολογία και την κοινωνιολογία.

1^ο κεφάλαιο

C. Lombroso: Πατέρας της επιστήμης της εγκληματικής ανθρωπολογίας (=φυσική ιστορία του εγκληματία ανθρώπου)

Εγκληματίες= άνθρωποι με τάσεις παιδομορφισμού (infantilisme). Γενική κατωτερότητα στη μορφολογία του κρανίου τους. Μεγαλύτερη συχνότητα αταβισμού και παθολογικών ανωμαλιών. Αυξημένη παρορμητικότητα.

«Ηθική αναισθησία» και «απρονοησία».

αιματηρά εγκλήματα

εκμηδένιση των αντιστάσεων στο έγκλημα

1^ο κεφάλαιο

Κριτική στην εγκληματική ανθρωπολογία:

1. η μέθοδος μελέτης των εγκληματιών,
2. οι επιστημονικές προϋποθέσεις της εγκληματικής ανθρωπολογίας,
3. οι ποιοτικές και ποσοτικές δυσαρμονίες στα δεδομένα της,
4. η ύπαρξη “εγκληματικών χαρακτηριστικών” και σε μη εγκληματίες,
5. το ιστορικό και ανθρωπολογικό ακαθόριστο του εγκλήματος,
6. η ανυπαρξία του ανθρωπολογικού εγκληματικού τύπου
7. οι διαφορές στον καθορισμό της καταγωγής και της φύσης της εγκληματικότητας.

1^ο κεφάλαιο

Πέντε κατηγορίες στις οποίες διακρίνεται η μάζα των εγκληματιών:

1. Παράφρονες= φρενοβλαβείς ή «ηθικοί εγκληματίες». Επίκτητη ατροφία του κοινωνικού αισθήματος.
2. Εκ γενετής= γεννημένοι για το έγκλημα. Φυλακή -> φυσικό τους περιβάλλον.
3. Εκ συνηθείας= άτομα που σε νεαρή ηλικία διέπραξαν το πρώτο έγκλημα και έγιναν επαγγελματίες εγκληματίες.
4. Εκ περιστάσεως= "Έγκλημα: αποτέλεσμα είτε του φυσικού-κοινωνικού περιβάλλοντος, είτε προσωπικών τους καταστάσεων.
5. Εκ πάθους= άμεμπτο βίο μέχρι την τέλεση του εγκλήματος. Χαρακτηρίζονται από νευρική και ευερεθιστότητα.

2^ο κεφάλαιο

Παράγοντες μελέτης των ανθρώπινων συμπεριφορών από τη στατιστική

Τρεις παράγοντες:

I. Ανθρωπολογικοί:

I. Οργανική σύσταση: ανωμαλίες του κρανίου, του εγκεφάλου και γενικώς όλου του σώματος

II. Ψυχική σύσταση: ανωμαλίες της διάνοιας και των αισθημάτων

III. Προσωπικοί χαρακτήρες: βιολογικο-κοινωνικοί όροι= νομική θέση, επάγγελμα, κατοικία, κοινωνική τάξη, μόρφωση, παιδεία

II. Φυσικοί: κλίμα, φύση του εδάφους, διαδοχή ημερών και νυκτών, ετήσια θερμοκρασία, γεωργική παραγωγή

III. Κοινωνικοί: λανθάνοντα αίτια της εγκληματικότητας (πυκνότητα του πληθυσμού, δημόσια γνώμη και θρησκεία, αλκοολισμός κλπ.)

2^ο κεφάλαιο

Δεδομένα για την κίνηση της εγκληματικότητας στην Ευρώπη:

->επίσημα στατιστικά εγκληματικότητας από μεγάλες ευρωπαϊκές χώρες:

Γενικό συμπέρασμα: βαρύτερα εγκλήματα => σταθερά, ελαφρύτερα => αύξηση

Συμπεράσματα για την περίπτωση της Ιταλίας:

- 1880-1890: συμμετρική τάση διακυμάνσεων
- 1890-1900: σταθερή αύξηση (Κύριος ρόλος => παράλληλη αύξηση του πληθυσμού)

2^ο κεφάλαιο

Νόμος του εγκληματικού κορεσμού

Έγκλημα = διάφοροι φυσικοί και κοινωνικοί όροι, + εκ γενετής και εκ περιστάσεως ανθρώπινες ορμές

Παράδειγμα:

Διακύμανση εκ προμελέτης εγκλημάτων **πάντα** παράλληλη με την ποσότητα της συγκομιδής ή της κατανάλωσης του κρασιού.

Εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας συνυφασμένα με τους οικονομικούς παράγοντες της εποχής.

2^ο κεφάλαιο

Δυσарέσκεια για την αυστηροποίηση των ποινών:

- Περιορισμένος αριθμός αθωμένων
- Αναλογίες των αυστηρών ποινών ως προς τον συνολικό αριθμό των καταδικασθέντων

Υποκατάστατα της ποινής (Dei substitutivi penali – 1880)

Επτά πεδία: Οικονομικό, πολιτικό, επιστημονικό, αστικό/διοικητικό, θρησκευτικό, οικογενειακό, παιδαγωγικό

Παρατηρείται: «*συνεχής ελάττωση του αναλογικού αριθμού των αθώσεων, τόσο εις τα κακουργιοδικεία... όσον και εις τα πλημμελειοδικεία.*»

Γαλλία	Αναλογία αθών επί 100 κατηγορουμένων		
	Κακουργήματα	Πλημμελήματα	Σύνολο
1826-1830	39	31	32
1831-1835	42	28	30
1836-1840	35	22	23
1841-1845	32	18	19
1846-1850	26	16	17
1850-1855	28	12	13
1856-1860	24	10	7
1861-1865	24	9	6
1866-1871	23	17	8
1872-1876	20	6	6
1877-1881	23	5	6
1882-1886	27	6	6
1887-1891	29	5	6
1892-1895	30	5	6

Πίνακας και ανωτέρω παρατήρηση: En. Ferri «*Η κοινωνιολογία του εγκλήματος και του εγκληματίου*», μτφρ. Βασ. Ν. Δουρδούμα, εκδόσεις «*Νάρκισσος*», Αθήνα 1925, (σσ. **278**)

2^ο κεφάλαιο

Υποκατάστατα της ποινής (*Dei sostitutivi penali* – 1880)

Οικονομικό πεδίο: Επιβολή φορολογίας και έμμεσων περιορισμών στη βιομηχανία του οινοπνεύματος

Πολιτικό πεδίο: Εκλογική και πολιτειακή μεταρρύθμιση, στηριζόμενη στην ατομική ελευθερία

Επιστημονικό πεδίο: Εξάσκηση της ιατρικής από τις γυναίκες

Αστικό πεδίο: Απλοποίηση της νομοθεσίας, αποφυγή συσσώρευσης των καταδίκων

2^ο κεφάλαιο

Υποκατάστατα της ποινής (Dei substitutivi penali – 1880)

Θρησκευτικό πεδίο: Κατάργηση των μοναστηριών και της πολυτελείας των εκκλησιών

Παιδαγωγικό πεδίο: Σημασία της μόρφωσης για τη διαμόρφωση των ηθικών αναστολών

Οικογενειακό πεδίο: Ευκολότερη παροχή διαζυγίου

3^ο κεφάλαιο

Διαφορά θέσεων θετικής εγκληματολογικής σχολής - κλασικής εγκληματικής επιστήμης ως προς τον καταλογισμό.

Θετική σχολή: οι άνθρωποι ενεργούν όπως αισθάνονται.

«Ο άνθρωπος είναι μία μηχανή, αλλά δεν είναι κατασκευασμένος ως μηχανή.» - En. Ferri

Κλασική σχολή: Ο άνθρωπος έχει την ηθική ελευθερία να επιλέξει ανάμεσα στο καλό και στο κακό και, άρα είναι υπεύθυνος για την επιλογή του.

3^ο κεφάλαιο

Τέσσερις εξελικτικές φάσεις της ποινής:

1. Πρωτόγονη (εκδικητική)
2. Θρησκευτική (θεία εκδίκηση)
3. Ηθική (μεσαιωνικός εξιλασμός)
4. Νομική
5. Κοινωνική (Θετική σχολή)

Αναγνώριση της νομικής άμυνας στις περιπτώσεις εγκλήματος, με προτίμηση στην ονομασία «κοινωνική άμυνα» (Σήμερα: Αντεγκληματική πολιτική)

3^ο κεφάλαιο

Καταλογισμός του εγκλήματος (Κλασική σχολή):

«Φυσικός καταλογισμός»

«Ηθική ευθύνη»

«Ποινικός καταλογισμός»

3^ο κεφάλαιο

Καταλογισμός του εγκλήματος (Θετική σχολή):

«Φυσικός καταλογισμός»

«Ποινικός καταλογισμός»

Συμπερασματικά: Κάθε άνθρωπος ευθύνεται για τις πράξεις του, μόνο και μόνο επειδή είναι μέλος της κοινωνίας στην οποία ζει και όχι επειδή διαθέτει την ηθική ελευθερία να επιλέξει απαραίτητα!

3^ο κεφάλαιο

Μορφές της κοινωνικής αντίδρασης (μέτρα τεσσάρων ειδών)

Προληπτικά μέτρα: Μέτρα άμεσης και έμμεσης ασφάλειας => Υποκατάστατα ποινών

Επανορθωτικά μέτρα: Μέτρα περιορισμένης δύναμης, τρία είδη: καταστολή της αντινομικής κατάστασης, ακύρωση των αποτελεσμάτων της και επανόρθωση της βλάβης που προκλήθηκε.

Κατασταλτικά μέτρα: Υπάρχουσες ποινές με πρόσκαιρη εφαρμογή (φυλάκιση, αγροτικές φυλακές για εφήβους και ανηλίκους, απομόνωση, μετατροπή των ημερών ποινής σε ημέρες εργασίας)

Απομονωτικά μέτρα: Καθιστούν αδύνατη την υποτροπή, περιπτώσεις της αταβικής εγκληματικότητας (βαρύτατα εγκλήματα). **Σκοπός:** κάθαρση του κοινωνικού σώματος από εγκληματίες που δεν έχουν ελπίδες επανένταξης.

4^ο κεφάλαιο

Μεταρρυθμίσεις που έχουν προταθεί από τη θετική εγκληματολογική σχολή

Παράδειγμα: ολλανδικός ποινικός κώδικας

- περιορισμός στερητικών της ελευθερίας ποινών ανάλογα με τη σοβαρότητα του εγκλήματος

Τρεις γενικές αρχές:

- Ισορροπία μεταξύ των ατομικών δικαιωμάτων και της κοινωνικής ασφάλειας
- Αλλαγή του καθήκοντος του ποινικού δικαστή, ώστε να μπορεί να καθορίσει την πλέον κατάλληλη μορφή κοινωνικής προφύλαξης κατά του δράστη,
- Συνοχή και αλληλεγγύη μεταξύ των διαφόρων λειτουργιών της κοινωνικής άμυνας

4^ο κεφάλαιο

Δικονομικές αλλαγές:

- Καθιέρωση της λαϊκής ποινικής αγωγής
- Επανόρθωση των δικαστικών πλανών (κάτω από προϋποθέσεις)
- Αφαίρεση από τους ποινικούς κώδικες των ελαφρά επιβλαβών πράξεων

Μηχανισμός της ποινικής δικαιοσύνης => απρόσωπος, αυθαίρετος, ανοργάνωτος και αδύναμος.

Αλλαγές Θετικιστών:

- ✓ Θεμελιώδης έρευνα για την ισχύ του κατηγορητηρίου
- ✓ Βαθμός δυνατότητας επανένταξης του εγκληματία στην κοινωνία

4^ο κεφάλαιο

Προϋποθέσεις δικαστών:

- Επιστημονική ικανότητα
- Πλήρη ανεξαρτησία από την εκτελεστική εξουσία

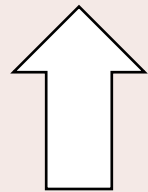
! Κριτική στο θεσμό των ενόρκων λόγω αυθαιρεσίας, αλλά όχι εν συνόλω κατάργηση. !

4^ο κεφάλαιο

Μεταρρυθμίσεις για τους εγκληματίες (+ συστήματα κράτησης)

Παράφρονες: Ψυχιατρεία για εγκληματίες

Εκ γενετής: μέθοδος των κελιών / ποινικός αποικισμός

Επικράτησε τελικά, αλλά χαρακτηρίστηκε από τον συγγραφέα ως «μία από τις πλάνες του 19ου αιώνα».

Αρχικά, μέθοδος πλήρους απομόνωσης (solitary confinement). Σταδιακή μετάβαση στο Ιρλανδικό σύστημα φυλάκισης.

4^ο κεφάλαιο

Μεταρρυθμίσεις για τους εγκληματίες (+ συστήματα κράτησης)

Εκ περιστάσεως: Προληπτικά μέτρα (κατ'οίκον κράτηση, εγγύηση, αναγκαστική εργασία άνευ φυλάκισης, υφ'όρον αναστολή της ποινής κ.α.)

Εκ συνήθειας εγκληματίες: Μεταχείριση ανάλογα με το στάδιο μεταστροφής

Πρώτο στάδιο μεταστροφής: εκ περιστάσεως εγκληματίες

Δεύτερο στάδιο μεταστροφής: εκ γενετής εγκληματίες

Συμπέρασμα

Ιδέες της εποχής για την εγκληματική κοινωνιολογία

Puglia: Η εγκληματολογική επιστήμη, εν συνόλω είναι κοινωνιολογική επιστήμη που, όμως, διατηρεί αναλλοίωτη τη νομική της φύση. Οι επιστήμες θα πρέπει να ασχολούνται αποκλειστικά με τα αντικείμενά τους και να μην παρεισφρέουν στις υπόλοιπες.

Ιδέες «πεπαλαιωμένες» - Η εγκληματική κοινωνιολογία => Ενιαία και σύνθετη λόγω του αντικειμένου της (επιστημονική και πειραματική μελέτη του εγκλήματος).

Μέλλον της επιστήμης: Αυτοκαταστροφή (θα ελαττώσει σε τέτοιο βαθμό την εγκληματικότητα, ώστε δε θα έχει δυνατότητα συλλογής δείγματος πληθυσμού για να ερευνήσει).

Ευχαριστώ για την προσοχή σας!

Επιμέλεια: Ριζοπούλου Μαρία-Λουΐζα

Τριτοετής φοιτήτρια Νομικής Σχολής ΔΠΘ

Μέλος Εργαστηρίου Εγκληματολογικών Επιστημών

